

Murska Straža

Glasi obmejnih Slovencev.

Uredništvo in upravništvo v Radgoni, Murska ulica šte. 184. — Rokopisi se ne vračajo.

Izhaja vsako soboto zjutraj in stane s poštnino vred do konca leta 1919 8 K, za pol leta 5 K, za četrt leta 2 K 50 vin.

INSERATI: Ena štiristoipna petitvrsta 40 vin. Pri večkratni objavi primeren popust.

Prekmurški Slovenci.

(Piše begunec iz Prekmurja.)

Slovenci na Ogrskem niso organizirani niti politično niti gospodarsko. Šole so imeli doslej edino nalogo, da nauče deco madjarskega jezika in jo vzgoje za zveste renegate. Med inteligenco je zelo malo zavednih Slovencev. Narodna samozavest se je vzdržala zgolj na kmetih; zlasti so narodno zavedni Dolinci, dočim so Ravničarji in Goričanci podvrženi bolj madžarskemu, mestoma celo nemškemu vplivu. Od približno 100.000 Slovencev, ki živijo v Prekmurju, je največji del narodno in politično indiferenten, čeprav kaže ljudstvo živo prirodno inteligenco. Šole, uradi in silni pritisk od zgoraj je ustvaril veliko število renegatov, ki so bili vedno najmočnejši steber madžarskih izkoriščevalcev, kateri so iz duševne in gnot-e zapuščenosti prekmurskega Slovence zidali sijajne palače v Budapešti in drugod. Celotno Prekmurje je bilo domena madžarskih mogotcev, ki so imeli interes na tem, da ostane naše ljudstvo v temi.

Tako je bilo do prevrata lanskega leta. Takrat, ko je padel grof Tisza in z njim vsa mogočna slava Avstro-Ogrske, je šovinistična madžarska vlada urno preoblegla drugo suktnjo: postala je socialnodemokratska. V Prekmurju je bil imenovan za vladnega komisarja znani renegat dr. Obal. Decembra lanskega leta je prišel tudi stotnik Jurišič z 68 možmi v Soboto, da bi na čudežen način rešil uboge Prekmurce. Toda Madžari so se vrnili le prihitro in so organizirali vojaško obmejno stražo proti Jugoslaviji, sestoječo iz samih renegatov in Madžarov. Dober zaslužek je privabil mnogo delomrznih ljudi pod orožje. Ti plačenci so se na zunaj

kazali kot veliki prijatelji Slovencev in so jim obetali zlate čase pod madžarsko vlado. Februarja t. l. je v resnici došlo do nekih pogajanj v Budapešti glede avtonomije Slovenske krajine, katerih so se odeležili razen treh renegatov tudi štirje zastopniki zavednih Slovencev. Po teh pogajanjih naj bi dobili ogrski Slovenci samoupravno za natanje zavedni, pravosodstvo, šolstvo, prosveto in verstvo. Ker pa je stranka zavednih Slovencev brezbogojno vstrajala na tem, da mora to pogodbo potrditi mednarodna mirovna konferenca v Parizu, oziroma, da se podeli Prekmurcem avtonomija tudi v tem slučaju, če pridejo pod Jugoslavijo, so se pogajanja razbila in madžarska vlada stavljenega pogodbe ni hotela sprejeti. Tako so vodili Prekmurce še dalje za nos.

Dne 21. marca t. l. so prevzeli vlado boljševiki. V Prekmurju so dobili vodilna mesta zopet sami renegati in stari madžarski šovinisti. Vladni komisar Tkalec in vojaški poveljnik major György s častniki so vedno paktirali z grofi in drugimi premožnimi elementi, ki so bili v zvezi z protirevolucijonarno vlado v Aradu.

Boljševiška vlada je jela tiskati vedno večje število belih bankovcev, tzv. „petanskih bank“. Star denar je hotela dosledno izriniti iz prometa. Ker za boljševiški denar ni bilo mogoče ničesar dobiti, je nastalo med prebivalstvom veliko razburjenje. Razen tega se je čutilo bolj in bolj pomanjkanje najpotrebnejšega: železa, orodja, blaga, usnja, mila, soli itd. Vojski obmejne straže, ki so kazali največ nezadovoljnosti, so dobili opetovano povelje, da morajo odriniti v službo oziroma celo na vojsko v druge madžarske kraje. Temu povelju se kajpa

niso udali. Zato so dobili ultimatum, da do 29. maja t. l. do 12. ure dopoldne tej zahtevi ustrezajo, ali pa položijo orožje. Tega ultimata se niso ustrašili in čeprav priprave za prevrat še niso bile gotove, se je vendar sestavil ad hoc upravni svet, sestoječ iz 12 udov, ki je proglasil istega dne opoldne samostojno, od madžarske vlade neodvisno socialistično Mursko republiko. Obenem je vojaški poveljnik kapetan Pernezky s pomočjo madžarskih častnikov in slovenskega vojaštva začel razoroževati boljševike in jih potiskati iz prekmurskega ozemlja. Vsled mahinacij Tkalca, ki je položaj izrabljal za se in je v zadnjem trenutku proglasil pripadnost Prekmurja k Nemški Avstriji, je došlo iz Štajerskega 50 mož in 300 pušk na pomoč proti boljševikom. Vendar je bila mala armada mlade murske republike že čez par dni poražena, razbita in razkropljena deloma na jugoslovanska tla, deloma na nemško Štajersko. Ta poraz je tembolj razjzil nezadovoljnost Prekmurcev in je povzročil odkrito sovražstvo proti Madžarom, renegatom, boljševikom, Nemcem. Šele sedaj prekmurški Slovenec spoznal samega sebe. Uvidel je, da ima iskati svobodo, zaščito in narodno življenje samo onstran Mure, v mladi in čili Jugoslaviji.

Murska republika bi se nikakor ne mogla držati. Sicer pa je bil njen pravi namen drugačen. S svojo osamosvojitvijo bi le prelomila vse stiske z madžarskimi komunisti, na to pa bi se naslonila na Jugoslavijo in zaprosila priklopitev k tej kraljevini, še predno bi se pariška konferenca izrekla glede usode Prekmurja. V tem upanju je zaprosila najprej pri Jugoslovanih strelivo in vojaško pomoč, česar pa nimogla dobiti.

Strašni dan.

Ruski spisal K. M. Stanjukovič.

(Dalje.)

„To vem tudi brez tebe!“ je govoril očevidno samozavestni in krasni obraz kapetanov.

Stari rhovni kormilar je zapustil kapetanovo kajuto nekoliko razžaljen in si je za vratim nevoljno zamrmral pod nos:

„Mladič, kje pa si že bil?!“

„Toda morali bi vendar obvestiti kapetana!“ je dejal poročnik Čirkov, vznemirjen od besed starega kormilarja, čeprav je skušal to vzburljenje skriti v ravnodušnem tonu glasu.

„Čemu bi se vsiljeval z raporti. Sam vidi, kako zoprno je to!“ je odgovoril Lavrencij Ivanovič zlovoljno.

V tem trenutku je stopil na mostiček kapetan in je začel ogledovati obzorje, pokrito docela z zlovestnimi, črnimi oblaki. Zdelo se je, da vedno naraščajo, zavzema-joč vedno večji prostor in vzpenjajoč se z

neverjetno hitrostjo nad horizont. Dež se je ustavil. Na obali se je zjasnilo.

„Ladja še ni odrinila?“ je vprašal kapetan poveljnika straže.

„Ne.“

„Izobesite bandera!“

V sicer mirnem kapetanovem glasu se je čutil pritajen nemir.

„Glej, sedaj se vznemirjaš, a včeraj me nisi maral poslušati!“ si je mislil stari kormilar, motreč izpod oka kapetana, stoječega na drugi strani mostička.

„Ladja odhaja!“ je vzkliknil opazovalec, ki je gledal neprenehoma z daljnogledom na obalo.

Nagel udarec vetra je naenkrat sunil v zaliv, se prenesel čez njega, trgaje valovom pene, in zaškripale so verige. „Jastreb“, stoječ proti vetru, je vzdržal z lahkoto ta naval in se je le nekoliko omajal na svojih čvrstih sidrih.

„Ukažite kuriti, toda hitro!“ je rekel kapetan.

Častnik se je dotaknil voda strojnega brzovanja in je izvršil kapetanov ukaz. Došel je odgovor: „Da, zakurimo.“

„Odpošljite ladje za premog na obalo. Pripravite vse potrebno, da odplovemo!“ je ukazoval dalje kapetan z odsekanim, zapovedujočim in lahko drhtečim glasom, obrazu pa je skušal dati običajni izraz mirne sigurnosti.

Hodil je semintja po mostičku, roke v žepu svojega toplega plašča; zdajpazdaj se je ustavil in je gledal s skrbnimi očmi v svinčeno daljavo vzburkega morja, na to pa je opazoval ladjico, ki se je polagoma zibala na valovih in plula proti vetru.

„Ampak vi ste vendar imeli prav, Lavrencij Ivanovič, in obžalujem, da Vas nisem poslušal ter odplul danes zarana!“ je dajal naenkrat kapetan glasno in zdelo se je, nalašč glasno, da bi slišala tudi Čirkov in starejši častnik, ki je pritekkel na mostiček, kakor hitro je bil zvedel o nameravanem odhodu.

(Dalje prihodnjic.)

Kljub temu, da se ta prevrat ni posrečil, je imel to dobro posledico, da je nastalo v Prekmurju za Jugoslovane ugodnejše razpoloženje kot kedaj poprej. Zato je sedaj dolžnost Jugoslovanov, da tudi s svoje strani navežejo, najozje stike in z primerno propagando sproti paralizirajo silen boljševiški upliv.

Okupacija Prekmurja po jugoslovanskih četah je v obstoječih razmerah najizdatnejša pomoč da se reši teh 100.000 slovenskih rojakov. Na to pa zdrava, pametna, lokalnim razmeram in posebnostnim prilagodena politika. Pa več o tem ob drugi priliki!

Začasna ustava kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Narodnemu predstavništvu bo v kratkem predložena začasna ustava naše kraljevine, ki ostane v veljavi tako dolgo, da ustavotvorna skupščina (konstituenta) sklene novo, definitivno ustavo. Iz te začasne ustave povzamemo sledeče točke: Kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev je dedna ustana monarhija z Narodnim predstavništvom. Grb kraljevstva je dvoglavi beli orol v poletu, na rdečem ščitu. Vrhu obeh glav dvoglavega belega orla stoji kraljevska krona. Na prsih ima ščit, na katerem so grbi: srbski: bel križ na rdečem ščitu z ognjilom v vsakem kraku; hrvatski: ščit z 25 rdeče in belo menjajočimi se polji, in slovenski: na modrem ščitu bela peterovogata zvezda in pod njo bel polumesec. — Državna zastava je modro-belo-rdeča v vodoravni legi na pokončnem drogu. — Kraljestvu vlada po volji naroda kralj Peter I. iz dinastije Karadžordže. Njegov naslednik je Aleksander in njegovo moško potomstvo iz zakonitega zakona. — Občine, okraj in okrožja imajo samoupravo. — Vsi državljani kraljevstva so pred zakonom in pred oblastmi enaki. — Državljanom kraljevstva se ne morejo ne dati ne priznati naslovi plemstva. — Osebna svoboda je s to ustavo zajamčena. — Lastnina je nedotakljiva. — Svoboda veroizpovedovanja je neomejena. — Poduk je svoboden. — Tisk je svoboden v mejah zakona. — Kralj zastopa državo v vseh zadevah s tujimi državami. On navaja vojsko v soglasju z Narodnim predstavništvom, zaključuje mirovne sklepe, in njih priobčuje Narodnemu predstavništvu v odobrenje. — Začasno Narodno predstavništvo je stalno zbrano do sestanka ustavotvorne skupščine. — Ustavotvorna skupščina se sestavlja iz poslancev izišlih iz svobodnih volitev na podlagi neposredne, enake sorazmerne (proporcijonelne), obče in tajne volilne pravice. Na najmanj 50.000 oseb pride en poslanec. — Nikak zakon se ne more izdati, ovreči, zamenjati ali raztolmačiti brez privoljenja Narodnega predstavništva. — Državni svet je sestavljen iz 36 članov, izmed katerih imenuje 18 kralj, 18 pa jih izbere Narodno predstavništvo. — Sodišča so neodvisna. — Nikdo se ne more oprostiti plačevanja davkov, razen v slučajih, ki jih je zakon prevedel. — Rude so državna last. — Ko stopi začasna ustava v veljavo, položi kralj sledečo prisego: »Jaz (ime), stopajoč na prestol kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev in sprejemajoč kraljevsko oblast, prisegam Bogu všemogočnemu, da bom čuval edinstvo naroda, neodvisnost države in celoto državne oblasti, da bodem obdržal ustavo nedotakljivo, da bodem vladal po njej in po zakonih in da bodem imel vseh svojih težnjah in delih dobrobit naroda pred očmi. Tako mi gospod Bog pomagaj! Amen!«

Politični pregled.

Usoda naših sedanjih meja še vedno ni odločena. Hudobni duh pariške konference, Italija, se trudi na vse mogoče načine, da razdeli Jugoslavijo. Ne le, da pripadejo

Italiji popolnoma slovenski kraji Primorske, Goriške in velik del Kranjskega, ki so ji bili zagotovljeni že v usodnem londonskem ugovoru, marveč je zahtevala zadnje dni celo Gorenjsko z Triglavom in Bledom, na Koroškem pa podpira s vsem svojim vplivom nemške zahteve. Vsled tega je pridržek, o katerem smo govorili zadnjič v pregledu naših severnih mejah za nas precej neugoden, in kočljiv. Najbrž se bode Italiji pesrečilo doseči, da bodo celovško kotlino zasedle antantne čete in jo držale tako dolgo, da svet četvorice definitivno odloči, komu pripade ta del Koroške. Zadnji dnevi kažejo zopet, da je pariška konferenca docela nezmožna, ustvariti pravi mir in zadovoljiti pravične zahteve narodov. To, kar se dogaja sedaj v Parizu, je navadna kupčija, ki se bode maščevala prejalislj.

V oposredju stoji tudi vprašanja nove reške države. Tozadevno je Wilson predložil po poročilih italijanskih listov nov kompromisni načrt, po katerem bi se meje svobodne države Reke razširile na zapad do Julijskih Alp, tudi otoka Cres in Krk bi pripadla tej državi. Plebiscit naj bi se izvršil v petih letih celotno za vso državo. Zaeno bi postalo tudi mesto Zadar v Dalmaciji svobodna država pod zaščito zveze narodov. Te predloge pa je baje italijanska delegacija odklonila, ker je proti vsakemu kompromisu z Jugoslovani Brezmejno laško zlobnost kaže tudi to, da Italija paktira z ogrskimi boljševiki, samo da škoduje Jugoslovanom.

V Franciji so izbruhnile velike stavke, ki so sicer bolj mezdnega značaja, toda kažejo vse bolj, da imajo tudi globoko politično ozadje. Francoski kapitalizem je pijan zmagošlavja, revni sloji pa čutijo tembolj bedo in ponižanje.

Italija komaj kroti svoje nezadovoljneže in stoji na še bolj trhljih tleh nego Francija. Vsa svetovna politika se suče v čudnem kolobarju, ki le za trenutek zjasni obzorje, nato pa zopet grozeči oblaki vojske in novih nemirov zakrijejo vidiki v bodočnost.

Veliki boji se vrše na Slovaškem, kjer je Čehe nenadno zadela nesreča, precej podobna našim koroškim dogodkom pred enim mescem. Madžarske boljševiške čete so napadle češko-slovaško fronto in češke čete so se morale umakniti. Miškolec, Košice, Novi Jamki, ti najbolj bogati slovaški kraji so bili v nekaj dneh izgubljeni. Praška vlada je razglasila preki sod in vojaško diktaturo za celo slovaško ozemlje. Poroča se, da je Antanta poslala na pomoč več tisoč črnih Senegalcev, obenem pa stavila Beli Kuhnu strog ultimatum, da ustavi prodiranje. Zadnja, še nepotrjena poročila pravijo, da je ogrska vlada pripravljena se pogajati s Čehoslovaki in Antanto.

V Jugoslaviji nobenih večjih dogodkov. Narodno predstavništvo v Beogradu stoji pod vtisom neugodnih poročil iz Pariza. Vsak del naroda imajo svojo rano: Srbi Banat, Hrvati Dalmacijo, Slovenci Primorsko in Koroško. Notranja in zunanja politika se sučeta istem kolobarju, ki povzroča stagnacijo narodnega in državnega življenja na zunaj in znotraj ter kaže v bodočnosti mnogo resnega dela in borbe za mir, za pravičnost narodov in človeštva.

Tedenske novice.

Poštni promet z Ameriko. S 13. majem t. l. se je zopet odprla poštna zveza z Ameriko. Dostava pisemske pošte bode še hitrejša kot je bila v mirnem času, ker bo vozil pošto orijentekspresni vlak Pariz—Belgrad.

V Radgoni se snuje velika gospodarska zadruga. Upamo, da bomo že v prihodnji številki prinesli natančnejša poročila.

Denarni promet na naših mejah. V zadnjem času se vtihotaplja velike množine nežigosanega denarja iz Ogrske v jugoslovansko ozemlje bivše štajerske. Znano je, da so na Ogrskem samo dva dni žigosali bankovce, na to pa je izbruhnila revolucija in komunistična vlada sploh ni dopustila žigosanja, marveč je uvedla lastne bankovce. Nežigosan denar se pri nas večinoma „žigosa“ s ponarejenimi pečati; verjetno je, da več ljudi ob meji živi samo od tega, da pečati iz Ogrske vtihotapljene bankovce in njih potem spretno spravlja v promet. Z ozirom na dejstvo, da pripade Prekmurje Jugoslaviji, bo treba pravočasno okrbeti, da se nežigosani denar na Prekmurjem tekom enega dneva zemenja z žigosanim oziroma se takoj žigosa. Vsekakor pa se mora posvetiti vtihotapljanju ogrskega denarja čim večja pažnja, ker na ta način nastaja za našo valuto velika škoda.

Oddaja tobačne glavne trafike v Radgoni šte. 5. Finančno okrajno ravnateljstvo v Mariboru nam naznanja, da je razpisana oddaja tobačne glavne trafike šte. 5 v Radgoni. Jamščina znaša 252 K. Zadnji rok je 4. julij t. l. Natančni pogoji se izvejo pri finančni straži, razglas je na razpolago tudi pri uredništvu našega lista.

Nova knjiga. A. Sič: »O slovenskih narodnih nošah«. Opisovatelj slov. narodnih vezenin je popisal sedaj še razne vrste naše narodne noše. Narodna noša je prišla v novejšem času zopet do veljave in ob raznih slavnostih nastopa že cela vrsta našega ženstva v njej. Žal, da ne vedno v pravilni opremi, kakršna je bila noša naših prednic in naših prednikov, pri kranjskih, štajerskih, koroških, goriških, istrskih, beneških in ogrskih Slovencih, to je verno in spretno sestavil Sič v tej knjižnici. — Vsem, ki to zanimajo za narodne noše, knjižico toplo priporočamo. Stane K 3-20, po pošti K 3-50 in se naroča pri Tiskovni Zdrugi v Ljubljani, Sodna ulica 6.

Gospodarske razmere v Prekmurju. Širja javnost je o gospodarskih razmerah prekmurskih Slovencev zelo slabo poučena. Vresnici pa bi imelo Prekmurje med vsemi slovenskimi pokrajinami menda najlepšo bodočnost, če bi se izvedle gospodarske reforme in ako bi se vodila pametna gospodarska politika, temelječa na gospodarski in upravni avtonomiji Prekmurja in desnega, štajerskega brega (Mursko polje, del Slov. Goric in Medžimurja), ki tvori z Prekmurjem gospodarsko celoto. Prekmurje se deli na tri dele, po katerih se imenuje tudi prebivalstvo: Dolinci (kraj Mure), Ravničarji (okrog Sobote) in Goričanci (hribovci.) V splošnem je vse Prekmurje zelo rodovitno, zlasti za žito in seno, kar daje pogoje za velik razvoj živinoreje. — Razen malega števila obrtnikov, nekolicine veleposestnikov, ter nekoliko več srednjih posestnikov, prevladuje v Prekmurju tip malega kmeta (kočarja) in kmečkega proletarca, ki ne najde v domačem kraju dovolj dela in zaslužka, pa se zato klati čimom sveta. Vzrok tem razmeram je isti kot v Rusiji, na Hrvaškem in v drugih agrarnih deželah: največ zemlje in najbolj produktivna tla imajo veleposestniki, dočim se kmečki sloji zelo množe, obdelujejo ekstenzivno, nimajo dovolj zemlje. Toneso razmerje med številom prebivalstva in pridobitnimi možnostmi se da popraviti, kakor rečeno, le z temelji to gospodarsko reformo, ki razdeli veleposestva, prisili kmete k intenzivnemu delu in skrbi za vse pogoje, ki omogočajo razumno gospodarstvo. Medtemi je omeniti zlasti gospodarske zadruge, katere bočoo urejevale produkcijo in skrbele za konzum ki bodo vodile zavod za svinjerejo ki bi bil posebno v Prekmurju umesten in bi lahko donášal s svojim izvozom velike koristi za celo državo. Sicer se bomo z političnimi in gospodarskimi razmerami v Prekmurju pečali še obširneje, vendar opozarjamo že sedaj da je treba že pred okupacijo Prekmurja pripravljati glavne pogoje za ugodno rešitev gospodarskega vprašanja ogrskih Slovencev.

Zahvala generala Jankoviča našemu vojaštvu. General Janković se je s posebnim poveljem poslovil od junaške armade na Koroškem. V tej zahvali pravi med drugim: „Odzvali ste se, junaki, na moj poziv in povelje z največjo vneto in požrtovanjem. Izgnali ste sovražnika ne samo iz onih naših krajev, ki jih je zasedel, ampak uničili ste ga, popolnoma, razbili in pognali v beg in osvobodili in zasedli širne nove pokrajine na levem bregu Drave z važnimi stratežičnimi in taktičnimi točkami... V prvi vrsti velja moja zahvala onim našim junakom, ki so dali svoje življenje ali bili ranjeni za svoj narod in domovino, pa tudi vsem ostalim borilcem. Večna slava in trajen spomin medsebojnega priznanja in še enkrat hvala v imenu domovine.“

Vojnim vpoklicancem. „Jugoslavija“ piše: Med vpoklicanimi vojaki razširjajo gotovi elementi razburljive vesti, da bodo orožne vaje podaljšane. Pristojne vojaške oblasti so že izdale ukaz, da se vsi oni vpoklicani letniki 1890—1894 odpuste. Najpreje oni, ki so se takoj javili. Tako drži jugoslovanska armada svojo besedo. Kdor se je preje javil, preje odide domov.

Demobilizacija. V kratkem času se izvrši popolna demobilizacija vseh vojakov, ki so stari 34 let.

Izobraževalno društvo v Radgoni ima v nedeljo dne 22. junija t. l. v uredništvu „Murske Straže“ predavanje. Vsi člani naj se zanesljivo udeležijo.

Sv. Jurij ob Ščavnici. Za jugoslov. akademsko menzo v Zagrebu je nabral pri Sv. Jurij ob Ščavnici cand. iur. Franc Muhič 217 K. Darovali so: č. g. župnik Fr. Štuhec 40 K, dr. Gaischeg 30 K, č. g. kaplana P. Jurak in A. Cigler ter gđč. M. Kucmut po 20 K, gg. nadučitelj L. Ivanjšič, J. Farkaš, T. Perger, M. Domajnko, L. Repenšek, Urša Muhič, in Neimenovani po 10 K, A. Korošak in L. Horvat po 10 K, V. Kocbek 2 K.

Moka za bogate in revne. Ko je radgonska aprovizacija dobila prvič jugoslovansko moko, so ravno bogati sloji najbolj odvrčali revnejše prebivalstvo od nakupa te moke in žugali z različnimi posledicami. V resnici pa so se ti gospodski ljudje v prvi vrsti poslužili z jugoslovansko moko, ne da bi se bali greha. Seveda njim tega ne očitamo, ker je pač dolžnost jugoslovanske vlade, da preskrbi svoja mesta, vendar naglašamo, da je to postopanje bogatejših napram revnejšim grdo in socialno krivično. Revni sloji hočejo v prvi vrsti spodobno živeti in njim je prav vseeno, kdo da kruh; v propagandne namene ne marajo jesti kruha, kot so njim ga hoteli rezati radgonski prijatelji Nemške Avstrije. Sicer pa so danes vsi zadovoljni, ker so uvideli, kako hitro je minil »štrajk« političnih kruhojedcev v Radgoni.

Časopise, ki objavljajo članke iz »Murske Straže« prosimo, da navedejo vir, ker se tudi mi držimo tega načela in zahtevamo, da veljajo v tem oziru enake pravice za dnevnikarje in tednikarje.

Izseljevanje v Ameriko. Beogradska »Demokratija« poroča, da je ameriška vlada prepovedala tujcem naselitev v Ameriki in sicer za dobo 4 let. V Ameriko se lahko potuje le na krajšo dobo in v dokazano potrebnih opravilih. — Z druge strani javljajo, da je v Ameriki okrog 100.000 Hrvatov pripravljenih za vrnitev v domovino. Gotovo tudi tisoče Slovencev nestrpno čakajo, da se jim odpre pot čez morje v svobodno domovino. Denar, ki ga bodo prinesli s seboj, je za nas tem večje vrednosti, ker je naš denar izgubil skoraj vso

vrednost, dočim se je ameriški dolar vdignil visoko nad vrednost v mirnem času.

Italijani prekoračili demarkacijsko črto. Ljubljanska »Jugoslavija« poroča, da so Italijani premaknili na nekaterih krajih demarkacijsko črto za več kilometrov na naše ozemlje. Prebivalstvo je zelo vznemirjeno. — Isti list poroča, da so Italijani zasedli progo Trbiž, Beljak, Št. Vid na Koroškem.

Avstrija pred sodiščem.

(Dalje.)

Le malo se jih je rešilo z zdravo kožo te vloge. Ubožce so prepeljali na ukaz nekega častnika, iz zgornjega nadstropja in izročeni so bili 2 do pet oboženima vojakoma. Častnik jima je pol ure pridigoval in navedel vse slučaje, v katerih se naj talci ustrelje. Za najmanjši hrup, takoj bajonet v prsa. Če pade kedaj v gozdu strel iz puške, poženi takoj kroglo skozi glavo. Ako se premakne na levo, ubij ga, premakne se na desno, umori ga. Tega povelja vojakom ni bilo treba. Izbiranje talcev se je vršilo ponoči. Grozovita postava narednika Šolirja, obdana z bajoneti kot mrliški svečami, vstopila je neslišno in iskala je s tigrovim pogledom, kakor je iskal Polifem v svoji jami med tovariši Odiseje s prsti najmastnejše žrtve. Tako so čutili nesrečneži poglede tega rablja. Nekateri so osiveli v eni sami noči. Včeraj cvetoča mladina, danes upognjen starec. Kdor se je hotel rešiti, moral je z migljajem roke pokazati, koliko je pripravljen žrtvovati in si tako podaljšati življenje na nekoliko dni. Izbira talcev je bila podobna smrtni obsodbi.

Stotine so takoj kot talci zgubili svoje življenje, imenoval bodem samo dva: Stojan Rastelica in neki Danič, bila sta brez procesa ustreljena. Na progi Dobj — Tuzla je bil duhovnik Gjorgje Petrovič tudi ubit brez procesa. Iz Mostara so bili ubožci pripeljani v Arad, kjer je bilo baje na tisoče in tisoče ljudi iz Bosne, Hercegovine in Srema živih zakopanih. Potovali so med preklinjanjem, žuganjem in pljuvanjem madžarskega prebivalstva. Stradajoči, nagi in spanja potrebni so bili med udarci kot čreda prignani v trdnjavo. Na milijone je mrgolelo tam stenic in uši, tako da so imeli utrujeni ko so se zbudili, obleke popolnoma pokrite z mrčesom.

V dolgih podzemeljskih hodnikih ni bilo mrzlo. Zrak je bil tako stisnjen, da so bili kot v parni kopelji in električni luči so tako svetile kakor skoz meglo. Ker so morali na obeh straneh predora spati in ker je bil ta preozek, se niso mogli stegniti.

Tedaj je izbruhnil tifus. Od bolnikov »tunelitis terribilis« s trpkim nasmehom imenovan. Začetkom so umirali po eden, po dva. Kmalu se je množina mrličev povečala. Ker je postalo mrzlo, so bili mrliči slečeni in obleka izročena nagim. Večkrat so ležali živi po celo noč skupaj z mrliči. Zgodilo se je, da so se v mrzlici zarili v slamo, kjer so v kakšnem kotu umrli in

bili čez par dni najdeni, vsled velikega smrada. Mrliči so bili kupoma zmetani na voz. Nek cigán se je postavil na čelo vrste, križ v roki, ciničen, smehljal na ustnicah, med tem ko so madžarski vojaki okoli voza kričali in vpili, kot bi bili vjeli sovražnika. Jed je bila tako gnusna, da so nekateri cele dneve raje stradali, ker se je njih želodec branil takšno jed uživati. Pitne vode ni bilo. Alkohola pa dovolj, ker je narednik Rosner s tem dobro kupčeval in ubogi bolniki so to radi pili, da so se omamili, to življenje pozabili in prišli prej iz ukuženega zraku in slame v hladno zemljo.

Mrličev v Aradu se je naštelo 3000 — 4000. Veliko jih je umrlo, ko so se vrnili iz Arada in sicer vsled velikega trpljenja, kakor n. pr. trgovec Kundič iz Gradiške, kateri je imel še toliko moči, da je prišel domov in umrl v lastni postelji. Kot pričoh teh grozot navedem podžupana iz Gradiške Gjorgjeta Duniča, zdravnika dr. Vladimira Kujundjiča, dr. Bokonjiča in dr. Iva Maliča, ki so bili tudi internirani v Aradu.

V Dobju je bilo še groznejše. Njegova okolica je največje pokopališče nedolžnih žrtev tega časa. Tja je dospel 27. decembra 1915 transport srbskih in črnogorskih vjetnikov, s katerimi so dospeli tudi Bošnjaki iz Hercegovine, kateri so morali evakuirati svoje domače kraje na meji. Vse — ženske, stari ljudje in otroke so prevažali v odprtih vozovih, kjer so grozno trpeli lakote in mraza. To vse je bilo le majhno trpljenje proti možmi itd. Internirani so bili v barakah, ki so bile prej konjske bolnice in okužene od raznih konjskih boleznih, (kakor srab, smrkavost) a nikdar ne disinficirane ali oznašene, tako, da so bile po'ne gnoja. V vsako barako je prišlo 1500 ljudi. Tam so spali na golih tleh brez slame. Kmalu je razsial tifus, črne kože in kolera. Vse je kar mrgolelo raznih mrčesov. Tedaj so se stražniki usmili in so silili ženske sleči se do kože, pri tem so se zabavali, da so jim strigli lase na glavi in telesu.

(Dalje prihodnjik.)

Razne vesti.

Mački — vojaki. Angleška armada je imela na francoskem bojišču pol milijona mačk. Te mačke so morale izvrševati službo na fronti, ker so več kilometrov daleč čutile smrad strupenih plinov in so z mijavkanjem alarmirale vojaštvo, ki se je potem pripravilo na obrambo, dočim so mačke pobegnile. Učeni ljudje zatrjujejo, da je tako ostalo kakih pol milijona ljudi pri življenju.

Šale. — Oče: »Umij si vrat in ušesa; jutri pride stric.« Sinček: »In če stric ne pride, kaj bom potem z umitim vratom?« — »Glej, prijatelj, zdaj me moja žena vendar bolj ljubi, kakor svojega psička.« »Kako to?« »Psiček noče vsega žreti, kar moja žena skuha, jaz pa vse!« — Od dolge in hitre vožnje upehan fijakerski konj je, prišedši na stojišče, nagnil glavo in pustil jezik viseti iz gobca. Mimoidoči stražnik to zapazi in, sluteč, da je izvošček konja močno podil, se ustavi: »Slišite, izvošček, kaj pa to pomeni?« »Ne vem zanesljivo; zdi se mi, da mrha ne more videti policajev.«

Sveže žemlje

se dobe vsak dan od 12. ure do 3. ure popoldne in sicer po 30 vinarjev komad pri

Francu Schönwetter

parna pekarna v RADGONI, Murska ulica.

Naznanjam slavnemu občinstvu da prevzamen

postavljanje peči

štedilnikov (šparherdov) in vsa v to stroko spadajoča dela. Delo izvršim brez napak ter prosim za mnogobrojna naročila.

Filip Jurkovič, v Plitvičkem vrhu št. 40
pri Radgoni.

OBJAVA.

Mariborski denarni zavodi naznanjajo, da so sklenili zvišati obrestno mero vlog na knjižice oziroma na tekoči račun, začenši

s prvim julijem t. l.

na 3% čistih,

pri vlogah na tekoči račun z najmanj trimesečno odpovedjo pa

na 3¼% čistih.

Temeljito znanje

Jugoslovanskih jezikov doseže lahko vsak nemški Radgončan, ki se želi natančneje seznaniti z temi jeziki. Pismene ponudbe z natančnim naslovom na upravo »Murske Straže« pod števil. 1919.

Iščejo se

štirje razprodajalci »Murske Straže« za Radgono in Gornjo Radgono, ki bi prodajali list vsako nedeljo na ulici. Oglasijo naj se v uredništvu »Murske Straže«.

Miši - Podgane

stenice ščurki

in vsa golazen mora poginiti ako porablja te moja najbolje preizkušena in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim K 5.—, za podgane in miši K 5.—, osobito ostra pasta za podgane K 6.—, za ščurke K 5.—, posebno močna tinktura za stenice K 5.—, uničevalce moljev, prašek za uši v obleki in perilu, proti mravljam, proti ušem in kurjim očem K 3.—, prašek proti mrčesom K 2.50 in K 5.—, tinktura proti ušem pri ljudeh K 3.—, mazilo za uši pri živini K 2.—, tinktura za bolhe pri pseh K 1.50, tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjadi (uničevalcev rastlin) K 3.—. Pošilja po povzetju Zavod za eksport

M. Jünker, Zagreb 46, Petrinjska ulica 3.

Posojilnica v Mariboru

(Narodni dom)

obrestuje hranilne vloge na knjižice in vloge v tekočem računu brez odpovedi

po 3%,

vloge proti trimesečni odpovedi

po 3 $\frac{1}{4}$ %.

Posojila daje proti zavarovanju na posestva ter na osebni kredit.

Eskomtira trgovske menice ter otvarja kredite trgovcem in obrtnikom v tekočem računu.

Stanje vlog K 15,000.000.—, lastno premoženje nad K 600.000.—.
Račun poštnega čekovnega urada v Ljubljani 10.502. Telefon 108.

Glavni trg št. 130

Na novo ustanovljena manufakturna trgovina

Janko Gizej

priporoča manufakturno blago po najnižjih cenah

Čevljarske potrebščine

kot usnje vseh vrst, podplate, gamaše, kopita, žreblje, rinke, sukanec (cviren), drete, pop, klince, pile, podlage (futer), pasto, pripravljeno in izgotovljeno obuvalo za odrasle in otroke in druge potrebščine najboljše kakovosti ponuja

IGNAC ZAMUDA
v Gornji Radgoni pri Murskem mostu

Cene nizke.

Postrežba solidna.

Trgovci mešane

stroke, drogist, kramar in itd. sijajno zaslužijo s prodajo Mastin-a pri kmetovalcih. — Za pojasnila treba pisati dopisnico na naslov: lekarnar Trnkoczy, Ljubljana (Kranjsko) na sledeči način: »Pošljite mi tiskovine, cene, navodila za porabo Mastin-a brezplačno. 20—4

Garje,

srebečico, kraste, lišaje uniči pri človeku in živini mazilo zoper srebečico. Brez duha in ne maže perila. 1 lonček za eno osebo 5 K. — Po pošti 6 K, poštne prosto. Prodaja in razpošilja s pošto lekarna Trnkoczy v Ljubljani, Kranjsko. 30—4

Aprovizacija v Gornji Radgoni pri trgovcu Franc Korošec

naznanja, da je sedaj vsake vrste moka za dobiti kakor: bela pšenična, kruhova in koruzna kakor tudi koruza v zrnju. Kupi si jo lahko vsak, kakor tudi peki brez posebnih nakaznic.

Dobijo se tudi vsaki dan sveže droži (kvas) ter jih priporoča tudi drugim trgovcem po engros-ceni.

Krma in Mastin

Da krmo živina, kokoši, pure, goske lažje prebavijo, da je potem meso in mast za uživanje boljša, da je tvoritev jajc in mleka boljša, se primeša krmi enkrat na teden ena pest MASTIN-A. 5 zavitev Mastin-a zadostuje za odgojo in rejo enega vola, krave, svinje, konja za 6 mesecev. Mastin je dobil največje odlikovanje v Londonu, Parizu, Rimu in na Dunaju. Na tisoče gospodarjev ceni in kupuje ponovno Mastin. Ako ga nima lekarnar ali tvoj trgovec, piši potem z dopisnico po 5 zavitev Mastina za 15 kron, poštne prosto na: Lekarno Trnkoczy v Ljubljani, Kranjsko, katera z vsako pošto razpošilja naročila na vse strani sveta. 20—4

POSOJILNICA V GORNJI RADGONI

registrovana zadruga
z neomejeno zavezo

Hranilne vloge

knjižice drugih tuzemskih denarnih zavodov se sprejemajo brez vseh stroškov kot hranilne vloge, ne da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so strankam na razpolago položnice kr. poštnega čekovnega urada v Ljubljani števil. 10.593. Rentni davek plačuje Posojilnica sama.

Posojila

daje pod najugodnejšimi pogoji in sicer na vknjižbo po 4%, na poroštvo po 4 $\frac{1}{2}$ %. Izposuje tudi na zastavo vrednostnih papirjev. Dolgove pri drugih denarnih zavodih prevzema Posojilnica na sebe in dolžnik plačuje svoj dolg pri Posojilnici naprej. Stroški za to ne presegajo nikdar 10 kron. Prošnje za vknjižbo novih kakor tudi za izbris plačanih posojil dela Posojilnica brezplačno, stranka plača le koleke.

Uradne ure

so vsak torek in petek od 9. do 12. ure dopoldne. Ako pa pride na ta dan praznik, uraduje se naslednji dan. Ob uradnih dnevih se sprejema in izplačuje denar. Posojilnica posreduje tudi izplačevanje obresti vojnih posojil brez vsakega odbitka. Sicer pa lahko opravijo stranke vsak dan vse uradne posle in so veljavni, ako njih podpišeta dva v to upravičena funkcionarja.

Pojasnila

se dajajo, prošnje sprejemajo in vsi drugi uradni posli izvršujejo vsak delavnik od 8.—12. ure dopoldne in od 2.—5. ure popoldne.

Uradni prostori

so v lastni hiši, Gornja Radgona, Gornji Gris števil. 8.